

Lovforslag nr. L 191. Fremsat den 2. marts 1999 af Flemming Kofod-Svendsen (KRF), Ole M. Nielsen (KRF), Jann Sjursen (KRF) og Tove Videbæk (KRF)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om folkekirkens økonomi

(Rådighedsbeløb til støtte af istandsættelse eller genopbygning af kirker i venskabsmenigheder i udlandet)

§ 1

I lov om folkekirkens økonomi, jf. lovbe-
kendtgørelse nr. 537 af 24. juni 1997, foretages
følgende ændringer:

1. § 2, stk. 1, nr. 12, affattes således: »Rådighedsbeløbet, jf. § 2 a, stk. 1.«

2. I § 2, stk. 1, indsættes efter nr. 13 som nyt nummer:

»14) Bidrag til venskabsmenigheder i udlandet, jf. § 2 a, stk. 2 og 3.«

Nr. 14 og 15 bliver herefter nr. 15 og 16.

3. I § 2 a indsættes efter stk. 1 som nye stykker:

»Stk. 2. Menighedsrådet kan årligt anvende et beløb svarende til beløbet i stk. 1 til istandsættel-

se eller genopbygning af kirker i venskabsmenigheder i udlandet.

Stk. 3. Det er en forudsætning for ydelse af bidrag efter stk. 2, at der forud for den årlige budgetlægning i menighedsrådet foreligger en rapport om byggeriet og om anvendelsen af tidligere bidrag samt planer om fremtidige ydelser. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler om kravene til rapporten, herunder om brug af regnskabs- og bygningssagkyndige.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 4.

4. I § 2 a, stk. 2, der bliver stk. 4, ændres ordene »det i stk. 1« til: »de i stk. 1 og 2«.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 2000.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Formålet med lovforslaget

Hensigten med lovforslaget er at gøre det muligt for menighedsråd at bidrage med kirkelige ligningsmidler til istandsættelse eller genopbygning af kirker i venskabsmenigheder i udlandet.

Baggrunden for lovforslaget

1. Situationen i Østeuropa efter jerntæppets fald sammenlignet med danske forhold

Især i de østeuropæiske lande har kirken haft svære kår under kommunismen, hvor der ikke blev levnet megen plads til den åndelige del af mennesket: Præster blev myrdet, forsamlinger blev forbudt og hårdt straffet. Kirkebygningerne blev systematisk nedbrudt og omdannet til andre formål. Menigheder dannes, men de mangler ofte husrum på grund af det tidligere systems handlinger. De kirker, der alligevel består efter kommunismens fald, er for det meste i en dårlig stand. Hertil kommer, at medlemmerne af menighederne har dårlig økonomisk evne til istandsættelse eller genopbygning af kirkerne. De ortodokse og katolske kirker er ofte smukt vedligeholdt, mens det er de lutherske menigheders kirker, der er i den værste forfatning.

Også i lande uden for Østeuropa kan der være behov for støtte til istandsættelse eller genopbygning af kirker.

Danmark er i den gode situation at have velholdte og velfungerende kirker og sognegårde. De fremstår i dag som fornemme, historiske og kulturelt dominerende bygninger ud over landet.

2. Venskabsmenigheder

Mange danske menighedsråd har knyttet forbindelser til udenlandske menigheder. Disse forbindelser involverer ofte gensidig personlig udveksling. Mange menighedsråd har ønsket at lade dette venskab få et mere forpligtende og solidarisk præg: Man har villet hjælpe vennerne i udlandet med at bygge eller restaurere deres kirker ved hjælp af indsamlede midler, nu hvor ens egne forhold var i orden.

Det vides ikke med sikkerhed, hvor mange menighedsråd der har venskabsmenigheder i udlandet. Det mellemkirkelige Råd forsøgte i 1997 at lave en spørgeskemaundersøgelse i stifter og menighedsråd om tilknytningen til udlandet. Undersøgelsen blev ikke fuldendt, da kun Ribe og Fyns Stift meldte tilbage. Svarene fra disse stifter var dog, at der i Ribe Amt fandtes 9 forbindelser med menighedsråd i udlandet, mens der var 11 forbindelser på Fyn. Det mellemkirkelige Råd oplyser, at der er mange kontakter til de østeuropæiske lande, især til Baltikum. Det mellemkirkelige Råd hjælper nogle gange med at etablere kontakter.

Eksisterende muligheder for støtte til istandsættelse eller genopbygning af kirker i udlandet

1. Indsamling

Menighedsrådet kan ubegrænset bruge indsamlingsmidler til kirkebygningsformål i venskabsmenigheder i udlandet.

2. De mellemkirkelige Stiftsudvalg

Der er mulighed for gennem De mellemkirkelige Stiftsudvalg at yde bidrag til det mellemkirkelige arbejde. Ulempen ved denne ordning er, at det enkelte menighedsråd ikke kan bestemme stiftsudvalgenes virksomhedsområde og dets omfang. Det kan alene stiftsudvalgene. Menighedsrådet har dog en vis mulighed for indflydelse ved dets frivillige bidrag til det mellemkirkelige arbejde. Det er også en ulempe, at centraliseringen af det mellemkirkelige arbejde skubber den personlige udveksling og det frivillige lokale initiativ i baggrunden. I nogle mellemkirkelige stiftsudvalg kan menighedsrådene søge støtte til udlandsrejser - for eksempel til venskabsmenigheder.

3. Rådighedsbeløbet i Økonomilovens § 2 a, stk. 1

Menighedsrådene kan ikke bruge af deres såkaldte rådighedsbeløb efter den gældende § 2 a, stk. 1, i lov om folkekirkens økonomi til udenlandske formål. Det

eksisterende rådighedsbeløb tilgodeser det enkelte sogns interesse i at holde foredrags- og kulturaftener, børnearbejde og andre nye aktiviteter i forhold til de mere traditionelle kirkeaktiviteter og -formål. Rådighedsbeløbet er det beløb, sognet har mulighed for at anvende til aktiviteter og formål, som ikke regnes for en almindelig folkekirkelig aktivitet og som sådan heller ikke kan støttes særskilt over kirkekassen og dermed den kirkelige ligning. Det er en forudsætning, at aktiviteter er til fremme af det kirkelige liv i enten sogn, kirkedistrikt, pastorat eller kommune, eller at beløbet bliver brugt til kirkelige formål af betydning for stiftet som helhed. Der kan altså ikke over det eksisterende rådighedsbeløb ydes støtte til istandsættelse eller genopbygning af kirker i venskabsmenigheder i udlandet.

Økonomiske konsekvenser

Forslaget medfører, at menighedsråd får mulighed for at bruge kirkelige ligningsmidler til et nyt formål ved siden af det eksisterende rådighedsbeløb i § 2 a. Det vides ikke, hvor mange menighedsråd der vil benytte sig af den nye mulighed.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Der er tale om en konsekvensændring som følge af ændringsforslag nr. 2 og 3.

Til nr. 2

Ved forslaget sidestilles det nye rådighedsbeløb med de øvrige lovbundne udgifter efter økonomilovens § 2 a, der kan finansieres over den kirkelige ligning.

Til nr. 3

Der er tale om et beløb af samme størrelse som det allerede eksisterende rådighedsbeløb i § 2 a. Det prisregulerede rådighedsbeløb udgør for 1999 114.000 kr. og fra 1. januar 2000 116.000 kr.

Beløbet kan udelukkende anvendes til istandsættelse eller genopbygning af kirker. Det omfatter først og fremmest nødvendig istandsættelse af forfaldne bygninger såsom restaurering og renovering. Der kan i enkeltstående tilfælde være behov for en regulær genopbygning af kirken fra bunden. Begrundelsen for at yde støtten skal være, at det (igen) skal blive muligt at afholde gudstjenester og varetage andre kirkelige handlinger i bygningen. Der kan således ikke ydes

støtte til almindelig forskønnelse af kirkerummet, til mission eller socialt arbejde m.v.

Der skal være tale om en venskabsmenighed. Det forudsættes, at der er tale om en konkret menighed med samme bekendelsesgrundlag som folkekirken. Det er væsentligt, at der ikke bliver tale om en økonomisk overførsel af midler fra folkekirken til almindelig støtte af kirkebygning i udlandet. Der skal derfor forud for ydelse af støtten også have været tale om en personlig udveksling mellem menighederne. Heri ligger ikke et bestemt krav om venskabs ydre kendetegn eller varighed. Der kan være tale om, at menighederne har besøgt hinanden, har skrevet sammen, har haft fælles projekter m.v. Det afgørende er altså ikke, om der er tale om en særlig kvalificeret form for venskab, men det skal dog kunne udelukkes, at der blot er tale om en ganske perifer, flygtig og upersonlig kontakt.

Det må yderligere kræves, at den udenlandske venskabsmenighed ikke selv har midler til istandsættelse eller genopbygning af kirken.

Da der ikke er tale om indsamlede midler, bør der stilles store krav til styring og kontrol med anvendelsen af beløbet. For det første er der tale om kirkelige ligningsmidler. Det vil sige, at det er medlemmerne af folkekirken i kommunen som helhed, der er med til at betale for det nye rådighedsbeløb over kirkeskatten. Dernæst er afstanden til venskabsmenigheden i sig selv en faktor, der begrænser det almindelige folkekirke- eller menighedsrådsmedlems mulighed for at skønne, om pengene bliver brugt efter hensigten.

Det allerede eksisterende rådighedsbeløb dækkes dog også over den kirkelige ligning. Styringen og kontrollen med dette beløb tilgodeses i høj grad af selve dette forhold. Ingen menighedsrådsmedlemmer har interesse i at hæve kirkeskatten eller skære ned på andre aktiviteter uden god grund.

Alligevel bør der af de tidligere nævnte grunde sikres en bedre styring og kontrol med anvendelsen af støtten. En årlig rapport kan udgøre et grundlag for menighedsrådets budgetlægning og for budgetforhandlingerne i provstiets budgetsamråd. Hertil kommer, at det almindelige medlem af folkekirken i sognet får mulighed for at have indseende med projektet, hvis det ønskes.

I modsætning til det eksisterende rådighedsbeløb i § 2 a findes det hensigtsmæssigt at kræve en rapport som muligt grundlag for forhandlingerne om de enkelte sognes budget i budgetsamrådet. Dette skyldes, at der er tale om kirkelige ligningsmidler fra alle kommunens sogne, som tænkes anvendt til formål i udlandet. Samtidig kan rapporten danne grundlag for tilsy-

net med menighedsrådenes økonomiske forvaltning efter menighedsrådslovens § 45.

Der stilles ikke krav om rapportaflæggelse for tidligere eller fremtidig støtte, hvis der er tale om indsamlede midler. Det er op til det enkelte menighedsråd, om man vil inddrage indsamlede midler i rapporten.

Kirkeministeren udfærdiger bindende forskrifter om kravene til rapporten - både for så vidt angår indhold som udarbejdelse. Af hensyn til muligheden for misbrug bør der i det mindste være mulighed for at benytte regnskabs- og bygningssagkyndige. Det nye rådighedsbeløb må forventes i høj grad at blive anvendt til menigheder i Baltikum og de østeuropæiske lande, der er plaget af meget korruption og mafiavirksomhed. Rapporten skal derfor kunne give en begrundet tillid til, at pengene ikke går i de forkerte lommer.

Det forudsættes, at de af ministeren udfærdigede forskrifter til en vis grad vil bygge på tidligere erfaringer med styring og kontrol med støtte til projekter i udlandet. Det er dog vigtigt, at der er en hensigtsmæssig balance mellem på den ene side udgifter til kontrol og styring og på den anden side den reelt ydede støtte til bygningsarbejdet. Derudover må det ved udarbejdelsen af kravene til rapporten erindres, at den person-

lige kontakt mellem venskabsmenighederne i sig selv må forventes at udgøre en effektiv styring og kontrol, da der ofte vil være tale om besøg hos venskabsmenigheden i udlandet, hvor man kan tilse forholdene. Hertil kommer menighedsrådets interesse i, at pengene rent faktisk også bliver brugt efter planen. Det må forventes, at de samme kontrol- og styringsinstrumenter anvendt på indsamlede beløb til bygning af kirker i udlandet også vil blive anvendt på støtten med kirkelige ligningsmidler.

Kontrollen må ikke fordyre eller besværliggøre støtten så meget, at den gør støtten illusorisk eller unødigt stiller væsentlige hindringer i vejen for projektet. Og omvendt bør rapporten også indeholde tilstrækkelig information og dokumentation, så det bliver muligt at danne sig et tilfredsstillende indtryk af projektet, der kan danne grundlag for en beslutning om fortsat støtte i næste budgetår eller om iværksættelse af støtte.

Til nr. 4

Der er tale om en konsekvensændring som følge af ændringsforslag nr. 2 og 3.

Skriftlig fremsættelse

Flemming Kofod-Svendsen (KRF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om folkekirkens økonomi. (Rådighedsbeløb til støtte af istandsættelse eller genopbygning af kirker i venskabsmenigheder i udlandet).

(Lovforslag nr. L 191).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

*Gældende formulering**Lovforslaget*

§ 2. Af kirkekassen afholdes udgifter vedrørende:

- 1) Vedligeholdelse og drift samt opførelse, ombygning og nedbrydning af kirker, gudstjenestelokaler og bygninger til brug for kirker eller kirkegårde.
- 2) Vedligeholdelse og drift samt anlæg, udvidelse, regulering og nedlæggelse af kirkegårde.
- 3) Erhvervelse af arealer eller bygninger til brug for kirker eller kirkegårde samt efter kirkeministerens bestemmelse andre udgifter vedrørende kirker og kirkegårde.
- 4) Vedligeholdelse og drift samt opførelse, ombygning og nedbrydning af præsteboliger, bygninger til brug for præsteembedet og præstegårdsbrug.
- 5) Erhvervelse af arealer eller bygninger til brug for præsteembeder.
- 6) Huslejetilskud, telefongodtgørelser m.v. til præster, en del af udgifterne til opvarmning af præsteboliger samt efter kirkeministerens bestemmelse andre udgifter vedrørende præsteembederne.
- 7) Konfirmationsforberedelse og afholdelse af konfirmation.
- 8) Løn og andre udgifter til kirke- og kirkegårdsfunktionærer.
- 9) Valg til menighedsråd og udgifter i forbindelse med rådets virksomhed efter reglerne herom i lov om menighedsråd, herunder diæter i særlige tilfælde efter kirkeministerens bestemmelse.
- 10) Menighedsrådsmedlemmers deltagelse i kurser m.v., der må anses af betydning for udøvelsen af hvervet som menighedsrådsmedlem.
- 11) Annoncering i lokalaviser m.v. samt trykning og distribution m.v. af kirkeblad i sognet, kirke-distriktet eller pastoratet.
- 12) Rådighedsbeløbet, jf. § 2 a.

1. § 2, stk. 1, nr. 12, affattes således: »Rådighedsbeløbet, jf. § 2 a, stk. 1.«

Gældende formulering

13) Bidrag til lokalt mellemkirkeeligt arbejde, jf. § 12.

14) Registrering af gravminder, jf. lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde § 21, stk. 1.

15) Provstesyns og menighedsråds deltagelse i synsforretninger.

§ 2 a. Inden for menighedsrådskredsen kan menighedsrådet årligt anvende et beløb på indtil 104.000 kr. til fremme af det kirkelige liv i sognet, kirkedistriktet, pastoratet eller kommunen eller til kirkelige formål af betydning for stiftet som helhed.

Stk. 2. Kirkeministeren træffer årligt beslutning om eventuelle ændringer af det i stk. 1 nævnte maksimumsbeløb som følge af prisudviklingen.

Lovforslaget

2. I § 2, stk. 1, indsættes efter nr. 13 som nyt nummer:

»14) Bidrag til venskabsmenigheder i udlandet, jf. § 2 a, stk. 2 og 3.«

Nr. 14 og 15 bliver herefter nr. 15 og 16.

3. I § 2 a indsættes efter stk. 1 som nye stykker:

»Stk. 2. Menighedsrådet kan årligt anvende et beløb svarende til beløbet i stk. 1 til istandsættelse eller genopbygning af kirker i venskabsmenigheder i udlandet.

Stk. 3. Det er en forudsætning for ydelse af bidrag efter stk. 2, at der forud for den årlige budgetlægning i menighedsrådet foreligger en rapport om byggeriet og om anvendelsen af tidligere bidrag samt planer om fremtidige ydelser. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler om kravene til rapporten, herunder om brug af regnskabs- og bygningsagkyndige.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 4.

4. I § 2 a, stk. 2, der bliver stk. 4, ændres ordene »det i stk. 1« til: »de i stk. 1 og 2«.